

Słońce przez cały październik wędruje przez gwiazdozbiór Panny, wciąż podążając na południe. Do końca miesiąca zdąży ono obniżyć wysokość górowania prawie o 11° , co pociągnie za sobą wydłużenie się nocy o 2 godziny. W nocy z 25 na 26 października nastąpi zmiana czasu z letniego na zimowy.

1 października przez opozycję przechodzi planeta karłowata (1) Ceres, osiągając na początku miesiąca jasność $+7,6^m$, czyli nieco więcej od znajdującego się około 13° na północny wschód od niej Neptuna. Ceres w październiku zakreśli łuk o długości 6° na tle gwiazdozbioru Wieloryba, zaczynając miesiąc $2,5^\circ$ na zachód od świecącej z jasnością obserwowaną $+3,4^m$ gwiazdy η Cet. 11 października planetoida przejdzie $9'$ na południe od gwiazdy 5. wielkości $\varphi 2$ Cet, tydzień później natomiast przejdzie $1,5^\circ$ na południe od jaśniejszej o $0,5^m$ gwiazdy $\varphi 1$ Cet, by na koniec miesiąca zbliżyć się na $4,5^\circ$ na południowy wschód do kolejnej gwiazdy 3. wielkości ι Cet. Ceres góruje około północy na wysokości 27° .

Pierwsza część miesiąca zostanie niestety rozświetlona przez Księżyc, choć ze względu na słabe nachylenie ekliptyki do wieczornego horyzontu początkowo w momencie górowania planety karłowatej Ceres znajdzie się on już pod horyzontem, mimo fazy przekraczającej 68%. Stąd nie przeszkodzi on zbyt w jej obserwacjach podczas jej maksymalnej jasności. Pełnię Srebrny Glob osiągnie 7 października, a noc wcześniej zbliży się do pary planet Saturn-Neptun, przechodząc 3° od jaśniejszej z nich. W październiku dystans między nimi zwiększy się do 4° . Jasność Saturna spadnie do $+0,9^m$, przy średnicy tarczy $19''$, a jego pierścienie znowu staną się prawie niewidoczne, gdyż stosunek ich małej do wielkiej osi zmniejszy się do 0,01. Neptun świeci z jasnością $+7,8^m$.

Jeśli ktoś posiada teleskop z dużym powiększeniem, to warto przyjrzeć się tarczy Saturna 6 października rano, ponieważ od godziny około 3:20 aż do jej zachodu dwie godziny później będzie na niej widoczny Tytan, czyli największy księżyc tej planety. Zjawisko powtórzy się w nocy z 21 na 22 października. Tym razem Tytan pojawi się na tarczy Saturna około godziny 0:45 i pozostanie na niej do zachodu planety około 4:15. Niestety dużo łatwiej dostrzegalny w takiej sytuacji cień tego księżyca przejdzie po tarczy planety za każdym razem już po jej zachodzie.

10 października Srebrny Glob dotrze do Plejad, zmniejszając fazę do 87%. Pechowo dla nas zakrycia najjaśniejszych gwiazd gromady zaczną się od około godziny 8 naszego czasu, już po wschodzie Słońca. Ale bliżej Atlantyku do zjawisk dojdzie na ciemnym niebie. Jakies 4° na południe od Plejad swoją pętlę na niebie kreśli planeta Uran, która w październiku przesunie się o 1° na zachód, zbliżając się na mniej niż 2° do gwiazdy 6. wielkości 14 Tau, sama świecąc o $0,5^m$ jaśniej. W październiku planeta góruje około godziny 3, wspinając się prawie na 60° .

Ostatnia kwadra Księżyca przypada 13 października wieczorem naszego czasu, a wszędzie on przed północą w połowie odległości między Polluksem w Bliźniętach a Jowiszem. Największa planeta Układu Słonecznego zbliża się powoli do opozycji i w październiku pojaśnieje do $-2,3^m$, zwiększając jednocześnie średnicę tarczy do $41''$. Jowisz góruje o świcie na wysokości podobnej do Urana. Ten sezon obserwacyjny Jowisza (a także dwa kolejne) jest o tyle ciekawy, że planeta jest bliska swojej równonocy, stąd nawet Kallisto wraz ze swoim cieniem przechodzi po jowiszowej tarczy. 7 października planeta przejdzie na tle mającej jasność $+9^m$ gromady otwartej gwiazd NGC 2420.

W kolejnych dniach naturalny satelita Ziemi pozostanie ozdobą porannego nieba, gdzie ekliptyka tworzy duży kąt z widnokresem. 15 października, przy fazie zmniejszonej do 35%, zajmie on pozycję $2,5^\circ$ na wschód od jasnej gromady otwartej gwiazd M44. Następne trzy poranki Księżyc spędzi w gwiazdozbiorze Lwa, przy coraz bardziej zwężającym się sierpie od 25% do 10%. 16 października około godziny 3 odkryje on gwiazdę 6. wielkości 8 Leonis, której pomarańczowa barwa ładnie się skomponuje z ciemnym brzegiem księżycowej tarczy.

19 października Księżyc wejdzie niedługo przed Słońcem, prezentując tarczę w fazie zaledwie 5%. W odległości 7° na godzinie 8 względem niego pojawi się planeta Wenus. Możliwe, że da się dostrzec tarczę Księżyca jeszcze następnego poranka, gdy jego faza spadnie do 1%, a Wenus znajdzie się 7° nad nim. Sama planeta zbliża się do styczniowej koniunkcji ze Słońcem i świeci coraz bliżej widnokregu. Ostatniego dnia miesiąca przed godziną 6 zdąży się wznieść już tylko na wysokość 7° . Wygląd tarczy planety prawie się nie zmienia: jej blask wynosi $-3,9^m$, średnica – $10''$, faza zaś – 96%.

Nów Srebrnego Globu zbiega się z maksimum aktywności Orionidów, których radiant znajduje się w północnej części Oriona i góruje około godziny 5, na wysokości dochodzącej do 60° . Maksimum ich aktywności przypada 21 października, gdy można się spodziewać nawet 30 zjawisk na godzinę. Są to szybkie meteory, zderzają się z naszą atmosferą z prędkością 66 km/s i często pozostawiają po sobie widoczne przez dłuższy czas smugi.

Ariel MAJCHER